

Program prvega kongresa jugoslovanskega učiteljstva v Beogradu.

17. julija:

1. Sestanek delegatov ob 8. predpoldne v Učiteljskem Domu.
2. Zborovanje delegatov glede določitve dnevnega reda za glavno skupščino.
3. Slavnostna predstava v Narodnem gledališču ob 8. zvečer.

18. julija:

1. Otvoritev kongresa ob 9. predpoldne
2. Volitev odborov in odsekov.
3. Pravila udruženja.
4. Volitev uprave novega udruženja.

5. Koncert pevskega zbora ljubljanskega učiteljstva in banket (zvečer).

19. julija:

Izleti v okolico beograjsko in v notranjost Srbije

Kongres v Beogradu.

Dnevi kongresa se bližajo in skoro pride dan, ko nas odpelje vlak ob šumeči Savi dol v Beograd, kjer si podamo roko s tovariši Srbi iz kraljevine, Macedonije in Vojvodine; tam se spoznamo s črnogorskimi, bosanskimi in hercegovskimi tovariši, stisnemo si roko s hrvatskimi, dalmatinskimi in istrskimi brati. Družila nas bo ena misel, vodila nas ena ideja udruženja in ujedinjenja, v to svrhu se sestanemo. Slovesno hočemo dokumentirati, da hočemo biti ujedinjeni ne samo kot državljani, ujedinjenje hočemo pospešiti tudi stanovsko na ta način, da se združi učiteljstvo, ki je dosedaj delovalo organizacijsko sicer v eni smeri, toda deljeno, vzporedno sicer, toda ločeno, — v eno krepko, močno organizacijo, mnogobrojno po številu, enotno po svojih kulturnih smereh.

Svoje stališče smo označili v osnutku pravil Udruženja, ki je bil že objavljen v „Učit. Tovarišu“. Trdno smo uverjeni, da se najdemo na tem temelju, gledajoč pred seboj realne, dosegljive smotre in cilje. Gorki v srcih, poštenu v mislih in trdni v volji čakamo kongresnih dni in kličemo tovarišem in tovarišicam po širni Jugoslaviji: na svidenje na 1. jugoslovanskem kongresu v Beogradu!

J. KOVAČIČ:

O našem udruženju.*

(Tisk in zborovanja.)

O tem predmetu se je do danes že mnogo pisalo in debatiralo, pa žal, da še nismo dospeli do kakih gotovih in zasigurnih uspehov. Poudarjam, da je udruženje prepotrebno tako v interesu našega stanu kakor v interesu države same. Le duševni omejenec in kratkoviden mu more biti nasprotnik. V naslednjem podalem svoje misli o naši stanovski državni organizaciji.

Kot viden simbol udruženja moramo ustanoviti skupen stanovski list za vse jugosl. učiteljstvo. List bi moral biti tiskan edino le v latinici in sicer iz sledečih razlogov: 1. latinica je in mora biti znana vsakemu srbskemu inteligentu, torej tudi učitelju; 2. marsikateri slovenski učitelj razume Srbo-Hrvata v govoru, pa ne zna cirilice in bi bili članki, tiskani s cirilico za njega neizkoristljivi; 3. pa tudi marsikateri drugi, ki za silo razbira cirilico, bo opustil čitanje daljšega srbskega članka, ker mu je prvič čas predrag in drugič, ker prepočasno čitanje silno otežuje shvatenje tiskanega besedila in v njem podanih misli; 4. cirilica tudi ni znak srbske narodnosti, ampak velja zgolj le kot simbol pravoslavja, torej verskega momenta, katerega ne priporočam poudarjati v našem udruženju; 5. razlika med hrvaščino in srbsščino je tako neznatna, da je lažje niti ne opazi; čemu potem delati na umeten način potom črk plemensko razliko? Razum pač tega ne more opravičiti, kvečjemu se more sklicevati na privzgojeno navado in na neko tajinstveno, nepojasljivo čustvo; 6. če že nimamo enotnega jugosl. jezika, oprimimo se vsaj za omenjeno svrhu enotne pisave! Na ta način se bo poznanje srbskega jezika bolj širilo in pospešilo, kar bo vendarle v interesu celokupnosti. Meni gre za jezik, torej za stvar, in ne za črke, ki so le mrtev simbol; 7. vsak nepristranski okulist vam pokaže, da je latinica vizuelno boljša nego cirilica. O tem se lahko vsak sam prepriča. Če poskuša čitati enako velike latinske in cirilčne črke (besedilo) iz daljave. Napor vida mu dokaže resničnost moje trditve.

Skupni list naj bi izhajal začetkom po dvakrat na mesec. Poleg njega pa rabimo brezdvomno tudi še pristno pokrajinske liste, ki bi prinašali novice in poročila bolj lokalnega pomena. Na ta način bi tudi ustregli tistim posameznikom, ki brez provincializma ne morelo izhajati, pa paralizirali bi obenem tudi separatizem, ki — mimogrede povedano — ni istoveten s provincializmom.

Pripominjam, da je imelo tudi nemško učiteljstvo stare Avstrije poleg skupnega glasila prav mnogo lokalnih listov, ki mu pa v nobenem oziru niso bili v kvar. Prispevke za pokrajinske liste si naj določi dotično učiteljstvo samo.

* Namenoma rabim izraz udruženje, ker smatram ujedinjenje za drugi cilj, ki ga imamo doseči.

Glede učiteljskih zborovanj bi predlagal sledeče: Okrajna učit. društva naj imajo letno štiri redna zborovanja, pokrajinske organizacije, oziroma učiteljstvo ene in iste pokrajine letno ali vsaj dve letno po eno skupščino, po potrebi tudi kako delegacijsko zborovanje, državno udruženje pa priredi najmanj vsako tretje leto enkrat skupščino z menjajočim se sedežem. Skupščinam pokrajinskega učiteljstva smejo prisostvovati tudi učitelji iz drugih pokrajin s posvetovalno pravico.

Višina prispevkov, kakor često pikološka pravila o upravi, so za me posiranskega pomena, glavno mi je okvir organizacije ter njegova duševna vsebina: skupno glasilo, mnogoštevilno članstvo, zborovanja, predavanja, izmenjava misli, idej in izkušenj, medsebojna izpodbuda k samoizobrazbi ter sploh blago, vzajemno stremenje mnogih k višjim skupnim smotrom!

In naši cilji so tudi res visoki: napolniti imamo posodo novoustanovljene države s pravo duševnostjo, prosvetnostjo in z duhom skupnosti, da noben vihar ne bi bil v stanu, razdreti našo stavbo. Ako storimo v tem oziru svojo stanovsko in državljansko dolžnost, bomo delovali skoraj nezavedno tudi v smislu pacifikacije. Evrope, kajti država z duševno zrelim in edinstvenim prebivalstvom je najboljša jamstvo za mir ter sigurno sredstvo na pravi appetitu pohlepnih in škodoželjnih sosedov po — tuji lastnini! Slabotne države so bile skoraj vedno vzrok vojnih zapletov, kakor nas zgodovina uči. Zategadelj dobro umimo svoje prevažno poslanstvo, kajti s tem izkažemo ne le svojemu troimenskemu narodu, ampak evropskemu prebivalstvu sploh najlepšo človekoljubno uslugo!

Vsaka organizacija je plod človeškega intelekta. Čim višji intelekt, tem boljša in obsežnejša more postati organizacija. Osvedočimo torej z dobro in jako organizacijo svojo inteligentnost! To nas bo dvignilo v oči naroda in spoštovanje njegovo bo nam zagotovljeno!

Mnogo, premnogo dela nas še čaka. Lotimo se ga z veseljem in ljubavjo do njega samega, plačilo pa nam bo v prvi vrsti dajala zavest, da smo izvrševali dolžnost kot duševni izgraditelji svoje očetnjave!

FRAN ERJAVEC:

Skrb za vajece.

Te dni razpošiljajo podružnice „Drž. posredovalnice za delo“ na vsa šolska vodstva posebne vprašalne pole, tikajoče se posredovanja vajencev. Akcijo je priporočil tudi višji šolski svet. Kot t. č. vodja tega urada se čutim poklicanega, da izpregovorim tudi na tem mestu nekaj besed o tej važni panogi socialnega skrbstva in zainteresiran s tem zanjo najširše učiteljske kroge, saj je ona velikega humanitarnega, socialnega, narodnogospodarskega in vzgojnega pomena.

Kakor znano, se za to zadevo doslej pri nas ni brigal nihče. Šolo zapuščajoci otrok je bil prepuščen popolnoma samemu sebi in tudi starši niso vedeli, kam bi se obrnili za svet in pomoč. Tako je odšel vsak k prvemu mojstru, ki ga je hotel sprejeti v pouk. Pri tem pa ni nihče vprašal, ima li deček (oziroma deklica) za svoj prihodnji poklic tudi vse potrebne duševne in fizične kvalifikacije ali ne, in nihče se ni oziral na to, je li dotični mojster tudi sposoben vzgojiti iz dečka pridnega, poštenega in sposobnega pomočnika.

Kdor pozna dosedanje tozadevne razmere pri nas, ve, da je baš vajenško vprašanje eno izmed najbolj perečih in žalostnih. Zlasti po deželi so bile te razmere ponekod že kar prepatiarhalične. Prvo leto je nadomeščal vajenec pestunjo, drugo leto služkinjo, tretje leto hlapca in šele četrto leto je prišel pravzaprav k pouku v delavnico. Nekoliko bolje je bilo le v onih redkih krajih, kjer so imeli obrtno-nadaljevalne šole.

Pa tudi sicer je bilo za vajenca slabo preskrbljeno. V delavnici ga je lasal, klofural vsak, od gospodinjke preko gospodarja in pomočnikov do starejših vajencev. Izven delavnice se pa za vajenca navadno ni brigal nihče. Bil je prepuščen deloma samemu sebi deloma najdvomljivejši družbi. O tem jasno govore porotne in sodnijske razprave, zlasti pa mladinska sodišča.

Te razmere so v bodoče nevzdržne. Kakor je sprejela država skrb za vzgojo

mladine od 7.—14. leta, tako mora skrbeti tudi za njeno nadaljnjo vzgojo dotlej, dokler ne stopi ta mladenič, oziroma mladskega popolnoma v življenje. Tega nazaranja niso le socialni politiki, ampak predvsem pedagogi in tudi pri nas je sprožilo učiteljstvo v tem oziru že marsikako lepo misel.

Prepričan sem, da bo šlo iz teh ozirrov naše učiteljstvo zgoraj navedeni strogo humanitarni, vzgojni in socialno politični akciji z veseljem na roke in jo podpiralo po vseh svojih močeh. Njen namen je dobiti v roke popolnoma vso regulacijo vajenskega trga. V ta namen se bo razposlalo vsako leto pred koncem šolskega leta na vse ljudske šole posebne vprašalne pole, enako na vse mojstre in tvrdke, da se na eni strani dožene ponudba vajencev, na drugi strani pa število prostih mest. Ko bodo ti podatki zbrani in zadobljen celotni pregled, se začne obravnava prigrasov. „Državna posredovalnica za delo“ ima v to svrhu predvideno posebno komisijo za izbero poklicev, v kateri bi sedel zastopnik „Državne posredovalnice za delo“, en šolnik, en zdravnik, en zastopnik delavskih organizacij in en zastopnik obrtne zbornice. Pred to komisijo bi prišel potem vsak poedini prigras, kjer bi se ga podrobno obravnavalo. Najprej bi se dognalo, je li deček fizično sposoben za navedeni poklic ali ne, da ima li upanje, da si ustvari v dotičnem poklicu kedaj primerno lastno eksistenco ali ne, dalje koji mojster bi bil zanj najprimernejši. Vsega tega letos najbrže še ne bo mogoče izvesti, pač pa: drugo leto; a v kljub temu se bo skušalo že letos postopati v tem oziru čim najrigoroznije. Obravnava posameznih prigrasov bo tekom poletja izvršena in na jesen, meseca septembra, se potem nakazejo vsem učencem mojstri, deloma tudi že preje.

Velike važnosti pri vsej akciji je, da so vse rubrike vprašalne pole čim najvestneje izpolnjene. V to svrhu prosim vse gg. učitelje, da blagovolijo učence točno poučiti o njeni važnosti in pomenu. Enako naj učenci posredovalnici takoj naznani, če bi med tem odšli že sami v uk h kakemu mojstru, da mu posredovalnica ne bo zaman iskala primernege mesta. Če bodo tu sodelovali po svojih močeh vsi prizadeti faktorji, sem uverjen, da bo uspeh najlepši, vpliv pa najdalekosežnejši, kajti sčasoma bo poizkušala „Drž. posredovalnica za delo“ iniciativno nastopiti tudi še v drugih pogledih vajenskega skrbstva.

Iz naše organizacije.

Skupne zadeve.

+ Kongres v Beogradu. Legitimacije za železnico so došle. Udeleženci iz Ljubljane in bližnje okolice naj jih osebno dvignejo v pisarni strokovnega tajništva Zaveze. Zunanjim udeležencem jih razpošljemo prihodnje dni po pošti. Natančen vozni red objavimo v prihodnji številki „Uč. Toy.“, ki izide 8. julija.

Društvene vesti.

+ Zborovanje ljubljanskega učiteljstva. Kratak poziv je zadostoval; v telovadnici I. m. d. ljudske šole se je zbralo nad 150 ljublj. tovarišev in tovarišic, — 16 jih je odsotnost opravičilo — da protestirajo članku, ki ga je pod naslovom „Razočaranje“ prinesel „Slovenec“ dne 20. junija. Članek ki je naperjen proti uradnemu poročilu višjega šolskega nadzornika E. Gangla, žali tudi pri konferenci navzoče učiteljstvo.

Tovariš predsednik otvori zborovanje in poroča: Nesrečen element je zagrešil v dnevniku „Slovenec“ dne 20. junija sledeči članek: „Razočaranje“. Na okrajnih učiteljskih konferencah naj bi okraj. šol. nadzorniki poučevali učiteljstvo v vseh šolozadevajocih zadevah. Veselilo se je učiteljstvo mestne okrajne konference, ker je pričakovalo, da sliši po tako slovečem mozu res kaj klenega. Pa koliko razočaranje! Iz pedagogike nič, iz didaktike nič in tudi iz metodike nič. Ves Ganglov referat je izzvenel v praznih frazah. Skoraj me je sram, ker so poslušali te plevce celo profesorji z učiteljskega. Kakšno sodbo si bodo ustvarili o učiteljstvu, če se višji šolski nadzornik, ki bi moral stati na višku pedagoške vede, tako diskreditira. Take prazne fraze bi morda nekoliko učinkovale po par litrih pri Stepiču v Šiški — ne pa na uradni učiteljski konferenci. Prav je zadel učitelj, ki je Gangla po tem nastopu označil takole: Kar je D'Annunzio v italijanski armadi, to je Gangl v našem šolstvu. Veliko boljše sta bila referata tov. Rapeta in Kunaverja in je učiteljstvo

izreklo željo, da se objavita. Ganglov referat te časti ni dosegel in je res boljše, da ga ne razglaš. Učiteljstvo, ki je slišalo tudi referat višjega šolskega nadzornika Dr. Pollanca, je povešalo oči. Ugled učiteljskega stanu zahteva, da nam naš višji šolski nadzornik ne bode točil več take il-monade. — O takih osebnih napadih, ki ponižujejo našega, po nas samih izbranega moža, v katerega imamo glede šolstva in dobrobiti učiteljstva neomejeno zaupanje, se čuti naš stan globoko užaljen. Odločno in brezobzirno povemo, da bomo vsikdar in proti vsakomur z vso resnostjo in z vso močjo, ki jo nudijo naše stanovske organizacije in naš stanovski ponos in naša zavednost ter ugled učiteljskega stanu, katerega si v javnosti ne pustimo blati nikjer in po nikomur — storili svojo dolžnost in se ne bomo strašili najskrajnejših konsekvenc, da izvajemo osebno svobodo možu, kadar nastopa kot naš predpostavljeni v svoji službeni funkciji.

Članek sam po svoji famozni vsebini je tako nizkoten, da bi bilo nas nevedno izgubljati o njem najmanjšo besedo, sad je moralno pokvarjena duša. Mislim, da imamo vsi toliko stanovskega ponosa da le pomilovalno zremo na dotičnega duševnega reveža in vse tiste njegove privržence, ki morejo kaj enako podlo nizkega zagrešiti. S toliko večjim gnjevom in z žalostjo v duši pa moramo obžalovati in pomilovati krivce tedaj, če nosijo njih nevedno, a nam prevrženo ime učitelja. Vaša udeležba in pritrjevanje mojim izvajanjem mi spričuje, da je ljubljansko učiteljstvo stanovsko zavedno in pripravljeno braniti čast in poštenje svojega, za šolstvo vnetega moža, katerega zaupamo in bomo zaupali, dokler bo hodil po tej pti poštenosti. Zavežajo naj se vsi nasprotniki učiteljstva da smo močni dovolj, da bomo izvojevali pravo prostost svojim predstojnikom in nam samim.

Napad je toliko nizkotejši, ker vlačí uradno, povsem strokovno stvar na pot političnega strankarstva z namenom razvneti med vrstami učiteljstva nov razdor, nove prepire in neslogo tudi v strogo strokovno-stanovskih zadevah. — Naša pot je k solidarnosti, k toleranci v skupno stanovsko nepolitično organizacijo. Nasprotnikom učitelja je naš program neljub, zato jim je tudi vsako, še tako nizko sredstvo dovolj dobro, da naš ugled in slovo uničijo. Deviza političnih strank je: „Ubij svojega nasprotnika!“ — naša stanovska deviza pa bodi: „Vzljubimo se v slogi nas!“

Tajnik prečita na to resolucije, ki jih prinašamo na drugem mestu, katere je učiteljstvo z burnim odobravanjem sprejelo. Naslednji dan je odšla deputacija učiteljstva na višji šolski svet in je višjemu šolskemu nadzorniku izrekla obžalovanje na vse obsojbe vrednim napadom.

+ Savinjsko učit. društvo je zborovalo dne 17. junija v Gomilskem ob lepi udeležbi. Po pozdravu tov. predsednika nam je ta izročil tudi pozdrave tov. Rožanca iz Srbije in Sevnika iz Koroške. Vračamo enako tovarišem z željo: Setev jugoslovanskega jedinstva naj raste in zori!

Saleškemu učit. društvu hvala za vabilo in na svidenje na Ojki!

Resolucije, koje je sprejelo učit. društvo za Maribor in okolico, so bile razgovarjane in tudi od našega društva sprejete. Jugoslovanskemu učitelju bodi stanovska edinstvo višek organizacije!

Učiteljsko razsodišče: Savinjsko učit. društvo se strinja z uvedbo »Učitelj. razsodišča«, predlaga pa nekatere spremembe v poslovniku. Tozadevni predlogi so bili stavljeni po tov. Mejovšku, in sicer:

k členu II:

1. Posebna anketa, n. pr. sedanji odbor „Pokrajinskega razsodišča“, naj sestavi seznam vseh dejanj, ki jih je smetrati kot nečastna, bi bila tudi sodnim potom kaznjiva. Po potrebi naj to ugotovi tudi sodni izvedenec.

(Ta predlog ima namen, da bi „Učit. razsodišča“ pri enakih dejanjih tudi enotno postopala.)

2. Zoper učiteljstvo vlozene ovadbe in pritožbe na okr. šol. svet, ki vsebujejo obojanja nečastnih dejanj, naj se odstopijo »Društvenemu razsodišču«. Šele po preiskavi in izjavi istega, naj se uvede kazensko postopanje šolske oblasti, zoper osebo, oziroma isto oposti.

K členu IV.

1. V vsakem okr. glavarstvu naj se osnuje »Okrajno učit. razsodišče«, čigar odbor volijo vsa učiteljska društva, dotičnega okraj. glavarstva. Uprava bodi taka:

a) Društveno učiteljsko razsodišče.

b) Okrajno učiteljsko razsodišče.

c) Pokrajinsko učiteljsko razsodišče.

K členu VIII.

1. Določa naj se, katere zadeve naj rešujejo posamezna »Učit. razsodišča«. »Pokrajinsko razsodišče naj vrši posle prizivnega senata.

Prizivni nižjih razsodišč naj se predloži »Prizivnemu senatu«.

2. Vsak član razsodišča je z obljubo in pismeno izjavo vezan, na tajnost obravnave in razsodb.